

LAPPEENRANNAN KÄSITYÖLÄISKOULUN VAIHEET.

V. Ahokanta.

Asetuksen mukaan 25 p:ltä marrask. 1885 piti Lappeenrantaankin järjestää käsityöläiskoulu viimeistään syyslukukauden alusta 1890. Lappeenrannan Käsityöläisyhdistys, joka huolehti paikkakunnan sunnuntaikoulustakin, huolehti myöskin käsityöläiskoulusta siten, että se kokouksessaan 10 p:nä joulukuuta 1889 insinööri Grönlundin esityksestä valitsi kolmihenkisen toimikunnan neuvottelemaan sunnuntaikoulun johtokunnan ja opettaja A. Korjosen kanssa alemman käsityöläiskoulun tarkoituksesta ja opetussuunnitelmasta.

Mutta koska pian kokouksen jälkeen ilmeni, etteivät kaupungin viranomaiset aikoneet perustaa koulua syyslukukauden alkuun 1890, niin käsityöläisyhdistyksen valtuutettujen kokous 14 p:nä tammikuuta 1890 päätti kääntyä Teollisuushallituksen intendentti C. P. Solitanderin puoleen sekä pyytää vielä yhdeksi vuodeksi valtionapua sunnuntaikoululle. Jos valtionapua ei saataisi, niin yhdistyksen puheenjohtaja valtuutettiin pyytämään kaupungin valtuustolta k.o. kevätlukukautta varten sadan markan avustusta sekä anomaan, että valtuusto perustaisi käsityöläiskoulun syyslukukauden 1890 alkuun. Sunnuntaikoulu sai toimia kuitenkin lukuvouden 1890—1891, ja se päätti 49-vuotisen toimintansa 31 p:nä toukokuuta 1891.

Tätä ennen, jo maaliskuun kokouksessaan kaupunginvaltuusto päätti perustaa asetuksen määräämän käsityöläis-

koulun sekä valitsi koululle ensimmäisen johtokunnan, jonka ensimmäinen kokous pidettiin huhtikuun 8 p:nä 1891. Kokouksen pöytäkirja kuuluu seuraavasti:

»Pöytäkirja tehty Lappeenrannan käsityöläiskoulun kokouksessa 8 p:nä huhtikuuta 1891. Läsänä olivat Herrat: räätäli Gust. Adolf Löfman, kelloseppä Isak Hellström, tehtailija Matti Roiha, värjäri Matti Rynén ja rehtori K. R. Veijola.

1 §.

Väliaikaiseksi puheenjohtajaksi valittiin K. R. Veijola, joka myös otti pitääkseen pöytäkirjaa tässä kokouksessa.

2 §.

Päätettiin laittaa Teollisuushallitukselle anomus koulun valtionavusta sekä käsityöläiskoululle että valmistavalle koululle, johon anomukseen liitetään otteet valtuusmiesten pöytäkirjoista, joista näkyy koulun perustaminen ja johtokunnan valitseminen.

3 §.

Sisäänpääsymaksua käsityöläiskouluun päätettiin ottaa 2 markkaa ja päästötodistuksesta 6 markkaa.

3 §.

Tuntiopettajain virat päätettiin julistaa haettaviksi 30 päivän kuluessa, josta ilmoitus on pantava paikkakunnan lehteen. Ilmoituksessa tulee mainita montako tuntia kutakin ainetta on opetettava ja paljonko tunnilta maksetaan.

In fidem

K. R. Veijola.»

Koulun johtokunnalla, jonka järjestettäväksi koulun perustaminen ja hoito jäi, oli usein kokouksia. Kun rehtori K. R. Veijolakin, joka oli kokenut koulumies, jätti puheenjohtajan toimensa, niin johtokunnan jäsen M. Rynén kutsui johtokunnan kokoon heinäkuun 9 p:nä klo 5.

Kokoukseen saapuivatkin M. Roiha, I. Hellström ja M. Rynén, joka valittiin kokouksen puheenjohtajaksi sekä pöytäkirjan pitäjäksi.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kaupunginvaltuustolta oli tullut johtokunnalle kirjelmä, jonka mukaan valtuusto kokouksessaan 28. 5. 1891 oli päättänyt pyytää valtionapua valmistavan koulun ylläpidoksi Kouluylhallitukselta ja valtionapua anomaan on määrätty rehtori K. R. Veijola. Valtuusto oli myöskin suostunut siihen, että käsityöläiskoulun opettajan viran saa johtokunta julistaa avonaiseksi, niinkuin johtokunta kokouksessaan 25. 5. 1891 päätti valtuustolle esittää.

Johtokunta päätti ilmoittaa valtuustolle, että johtokunnan puheenjohtaja K. R. Veijola on matkustanut pois paikkakunnalta, eikä hän voi niin ollen anoa valtuuston määräyksen mukaan koululle tarpeellisia valtionapurahoja.

Johtokunnalla oli koulun alkuajoilla miellyttävä tapa kokoontua vuorotellen kunkin jäsenen kotiin. Heinäkuun 31 p:nä 1891 pidettiin kokous kelloseppä I. Hellströmin luona. Saapuvilla olivat johtokunnan jäsenet M. Roiha, G. A. Löfman, I. Hellström ja M. Rynén, joka oli kokouksen puheenjohtajana sekä sihteerinä. Opettaja A. Korjonen oli kutsuttu myöskin kokoukseen, jonka pöytäkirja kertoo mm. seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto on määrännyt maisteri Cederhvarfin käsityöläiskoulun johtokunnan puheenjohtajaksi rehtori Veijolan tilalle, mutta maisteri Cederhvarf on ilmoittanut kokouksen puheenjohtajalle, ettei hän voi ottaa vastaan tarjottua tointa omien koulutehtäviensä takia. Mutta käsityöläiskoulussa hän kyllä voisi hoitaa tarvittaessa opettajan tointa niissä aineissa, joihin ei ole vielä opettajaa tiedossa.

Kun valmistavaa koulua varten ei ole mitään varoja tiedossa, niin sen perustaminen jätettiin toistaiseksi. Mutta käsityöläiskoulu järjestetään toimintaan, ja koska opettaja A. Korjonen on tarjoutunut koulun opettajaksi niissä aineissa, joissa opettajaa tarvitaan, niin johtokunta valitsi hänet mielihyvin koulun opettajaksi.

Valmistavalle koululle valtionapua anomaan valtuutettiin kokouksen puheenjohtaja M. Rynén ja opettaja A. Korjonen.

Koulun väliaikaiseksi johtajaksi valittiin opettaja A. Korjonen ja hänet valittiin myöskin johtokunnan sihteeriksi.

Koulua päätettiin pitää sunnuntaisin klo 3—6 ip. ja keski-
viikkoisin klo 6—8 ip. Sunnuntain oppiaineiksi määrättiin
piirustus ja kirjanpito sekä keskiviikon laskento ja äidinkieli.

Päätettiin ilmoittaa Teollisuushallitukselle koulun johtaja-
opettajasta.

Opettaja A. Korjonen määrättiin järjestämään ilmoitus
koulun alkamisesta paikkakunnan sanomalehteen. Koulun
satunnaisia menoja päätettiin suorittaa kertyvistä oppilaiden
sisäänkirjoitus- ynnä »päästökirja»-maksuista, jotka maksut
johtokunta otaksuu kuuluvan kaupungille.

Koulu määrättiin alkavaksi 6 p:nä syyskuuta 1891 kello
6 ip. Paikkakunnan käsityöläismestareiden piti silloin tuoda
oppipoikansa kouluun.

Näin alkoikin Lappeenrannan kaupungin alhaisempi Käsi-
työläis-koulu, niinkuin koulun virallinen nimi oli, toimintansa
määrättyinä aikana ja sisäänkirjoituksessa ilmoittautui 26
oppilasta, jotka olivat seuraavilta ammattialoilta:

kellosepän	ammattissa	3	oppilasta
neulasepän	»	2	»
sorvarin	»	1	»
nuohoojan	»	1	»
rautasepän	»	3	»
nahkurin	»	2	»
kirjaltajan	»	3	»
hopeasepän	»	1	»
muurarin	»	3	»
rääätälin	»	1	»
maalarin	»	1	»
tupakkatyöntekijän	»	1	»
suutarin	»	2	»
nikkarin	»	1	»
kauppa-apulaisia	»	1	»
		<hr/>	
		yhteensä 26 oppilasta	

Vanhin oppilas oli 21 vuotias ja nuorin 12 vuotias.

Lukuvuonna 1892—93 esiintyvät koulun oppilasluettelossa viimeiset neulasepän oppilaat, veljekset Viktor ja Aleksanteri Sorthan, syntyisin Pietarista. He olivat olleet iloisia poikia, koska he mm. väkivaltaa käyttäen nokesivat aivan perusteellisesti erään naapurinsa pojan, joka meni jollekin asialle heidän työpaikkaansa käymään eikä neulaseppämestari A. Kähö ollut itse saapuvilla. Nokeaminen oli ollut niin perusteellinen, ettei pojan äiti tuntenut poikaansa, kun hän ikkunasta katseli mustaa outoa poikaa, joka tuli pihamaalle itku vääntäen. Tapauksen näkijä, joka sen tämän kirjoittajalle kertoi, näytti vieläkin, 46 vuotta myöhemmin, olevan Sorthanin veljeksille vähän äkeissään k.o. nokeamisesta.

Ensimmäinen päästökirja eli päästötodistus annettiin 31 p:nä toukokuuta 1892 Joosef Johan Hataralle.

Johtokunnan päätöksen mukaan 31 p:ltä heinäkuuta 1891 lähetettiin anomus Teollisuushallitukselle, ja siinä pyydettiin valtionapua käsityöläiskoululle sekä ns. valmistavalle koululle. Anomuksesta on säilynyt (luultavasti konsepti) arkin puolikas ja se kuuluu:

»Teollisuushallitukselle Helsinkiin.

Sen johdosta, että L:rannan kaupungin valtuusmiehet maalisk. ovat päättäneet perustaa alhaisimman käsityöläiskoulun tähän kaupunkiin, saamme me allekirjoittaneet, jotka herrat valtuusmiehet mainitun koulun johtokunnaksi ovat valinneet, nöyrimmästi Teollisuushallitukselta anoa asetuksen myöntämää valtionapua eli puolta määrää opettajain ja johtajan palkkaamismenoista, jotka tähän liitetyn valtuusmiesten hyväksymän menoarvion mukaan tekevät 250 markkaa.

Samassa rohkenemme myöskin pyytää valtionapua käsityöläiskoulun yhteyteen perustettavaksi päätetylle valmistavalle koululle, jonka koko menoarvio tekee 1 000 mk. Asianlaita on nimittäin se, että tässä kaupungissa vielä tähän aikaan suurin osa ammateissa ja tehtaissa palvelevista lapsista on

sellaisia, joilla ei ole kansakoulussa saavutettavaa tietomäärää, jonka vuoksi tällainen valmistava koulu on ihan välttämätön, sillä ilman tällaista koulua ei käsityöläiskoulu vastaa tarkoitustaan. Tällaisen valmistavan koulun perustamisen kautta tulisivat sen ohessa myöskin ne lainpykälät noudatetuiksi, jotka asetukset määräävät sellaisten lasten opetuksesta huoltapidettäväksi, jotka jostain pätevästä syystä eivät ole tilaisuudessa kansakoulua käymään, niin kansakouluasetuksen 109 § ja suojelusta tehtaissa palveleville alaikäisille v. 1889.

Tällainen valmistava koulu täyttäisi myöskin ne vaatimukset ulkopuolella kansakoulun annettavasta opetuksesta, jonka asetus 15 p:nä huhtikuuta 1889 teollisuusammateissa olevain työntekijäin suojelemisesta määrää ja jota myöskin kansakouluasetuksen 109 § vaatii.»

Apurahaa valmistavaa koulua varten ei saatu, joten se jäi perustamatta käsityöläiskoulun yhteyteen, mutta valmistavan koulun tilalle oli kaupungin kansakoululaitoksen yhteyteen perustettu ns. iltakoulu, jolla lienee ollut vähäinen merkitys, koska koulun toditukseenkaan ei ole merkitty mitään koulun oppiaineista. Todistuksissa on ollut vain oppilain nimi, ikä, koulussaoloaika ja painettu teksti: »täkäläisessä iltakoulussa nauttinut sellaista opetusta, kuin 1866 vuoden arm. kansakouluasetuksen §:ssä 109 mainitaan».

Käsityöläiskoulun johtokunnan pöytäkirjoissa ei mainita mitään iltakoulusta. Siksi oletan, että iltakoulu on kuulunut kansakoululaitoksen yhteyteen.

Koulun menoarvio oli ensimmäisenä lukuvuonna 500 mk, mikä summa oli johtokunnan mielestä pieni, ja siksi päjohtokunta kokouksessaan 23 p:nä elokuuta 1892 opettaja A. Korjosen esityksestä hyväksyi seuraavan lukuvuoden menoarvion kuudeksisadaksi markaksi. Valtionapua pyydettiin 350 mk. Mutta koska tuntimäärä oli ajateltu edelleen viideksi viikkotunniksi, niin valtionapua ei saatu enempää kuin 250 mk.

Koulussa oli nähtävästi ollut lukuvuonna 1891—92 runsaasti oppilaita yhden opettajan opetettavaksi, koska Lappeenrannan ja Lapveden käsateollisuuskoulun johtaja, valtiopäivämies K. Oittinen oli pyytänyt Teollisuushallituksen myötävaikutusta siihen, että k.o. koulun oppilaat saisivat maksutonta opetusta Lappeenrannan käsityöläiskoulussa piirustuksessa, kirjoituksessa ja laskennossa.

Käsityöläiskoulun johtokunta oli nähtävästi kieltänyt käsateollisuuskoulun oppilailta pääsyn kouluunsa, koska johtaja Oittisen on pitänyt kääntyä Teollisuushallituksen puoleen.

Johtaja Oittisen kirjelmän johdosta Teollisuushallitus kirjelmässään 4 p:nä lokakuuta 1892 pyytää käsityöläiskoulun johtokunnalta lausuntoa siitä, onko käsateollisuuskoulun oppilaita estetty pääsemästä käsityöläiskouluun.

Teollisuushallituksen kirjelmän johdosta käsityöläiskoulun johtokunta kokouksessaan 10 p:nä lokakuuta 1892 päätti vastata Teollisuushallitukselle mm. seuraavaa:

1) »Käsityöläiskoulun johtokunta ei katso olevansa oikeutettu ilman kaupunginvaltuuston lupaa laskemaan käsateollisuuskoulun oppilaita osallistumaan käsityöläiskoulun opetukseen, koska koulu on yksinomaan ammattilaisia varten eikä käsateollisuuskoulun oppilaista ole kuin joku prosentti kaupunkilaisia. Sitä paitsi voisi koulujen yhdistäminen tuottaa lisäkustannuksia, joista kaupunki saisi suorittaa puolet, mikä ei olisi kohtuullista, koska käsateollisuuskoululla on oma rahastonsa ja oma erityinen tarkoituksensa.

Johtokunnan mielestä yhteinen opetus molempien koulujen oppilaille käy kyllä päinsä laskennossa, kirjoituksessa ja kirjanpidossa, jos valtio ja käsateollisuuskoulu suorittavat mahdolliset lisäkustannukset.»

»Teollisuushallituksen kysymykseen: Onko käsateollisuuskoulun oppilaita estetty käsityöläiskouluun pääsemästä johtokunta päätti ilmoittaa, että vasta tätä asiaa käsiteltäessä saapui käsateollisuuskoulun johtajalta kysely mainittujen oppilaiden kouluun pääsemisestä. Tämän kysymyksen johtokunta jätti kaupunginvaltuusmiesten ratkaistavaksi

siitä syystä koska käsiteollisuuskoulun oppilaiden koulunkäynnin vuoksi kaupungille voi tulla lisäkustannuksia.»

Kokouksen päätöksestä lähetettiin luonnollisesti kirjelmä Teollisuushallitukselle ja kaupungin valtuustolle.

Valtuuston päätös asiasta tuli johtokunnan tietoon ja johtokunta kokouksessaan 14. 11. 1892 sai todeta, että valtuusto on kieltänyt Lappeenrannan—Lapveden käsiteollisuuskoulun oppilailta pääsyn käsityöläiskouluun siitä syystä, etteivät kaupungin menot lisääntyisi.

Valtuuston päätöksestä päätettiin antaa tieto Teollisuushallitukselle sekä käsiteollisuuskoulun johtaja K. Oittiselle.

Koulun johtokunnalla oli uusien oppilaiden ja kaupungin menojen lisääntymisen suhteen varovainen kanta, mikä ilmenee 14. 11. 1892 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta, jossa mainitaan seuraavaa:

»Lappeen kirjoissa olevan vaskiseppä A. Bruunin poika päätettiin ottaa käsityöläiskouluun sillä ehdolla, että hän maksaa tavallisten koulumaksujen lisäksi 10 mk lukukaudelta niin kauan kuin poika on koulussa.»

Ennenkuin johtokunta ennätti lähettääkään valtuuston päätöksestä tietoa Teollisuushallitukselle, lähetti Teollisuushallitus johtokunnalle kirjelmän 14 p:ltä lokakuuta 1892 sekä mainitsee siinä seuraavaa: »Kirjeessä kuluvan lokakuun 11 p:ltä on johtokunta Teollisuushallitukselle ilmoittanut, ettei se katso olevansa oikeutettu ilman kaupungin valtuuston lupaa laskemaan käsiteollisuuskoulun oppilaita osalliseksi käsityöläiskoulun opetukseen, koska käsityöläiskoulu johtokunnan mielestä on ainoastaan kaupungin ammattilaisia varten. Tämän johdosta Teollisuushallitus ilmoittaa, että valtioapu käsityöläiskoululle on myönnetty sillä edellytyksellä, jotta kouluun otetaan oppilaita muistakin kunnista pyrkiviä kuin Lappeenrannan kaupunkilaisia, kun vain he täyttävät kouluun pääsemistä varten määrätyt ehdot.»

Asia järjestyi nyt kaikessa hiljaisuudessa niin, että käsiteollisuuskoulun oppilaat saivat käydä käsityöläiskoulussa nauttimassa opetusta laskennossa, kirjanpidossa ja piirus-

tuksessa. Koulun toiminta jatkui pienistä erimielisyyksistä huolimatta johtokunnan ja opettaja Korjosen huolenpidon alaisena. Opettaja Korjonen oli yksin koulun opettajana pitkät ajat pieniä virkavapauksia lukuunottamatta.

Käsityöläiskoulu toimi kaupungin omistamassa kansakoulutalossa, ja koska kansakoulun vahtimestarille oli ylimääräistä työtä käsityöläiskoulun takia, niin hän pyysi palkkiota koulun johtokunnalta, joka suhtautui asiaan myönteisesti sekä päätti esittää valtuustolle, että kansakoulun vahtimestarille M. Jokelaiselle myönnettäisiin 20 mk vuodessa lisäpalkkaa.

Opettajille maksettiin palkkaa opetustyöstä 80 mk vuodessa viikkotunnista. Johtajaopettajan palkkio oli 100 mk vuodessa. Koulun menoarvio oli kolmena ensimmäisenä vuonna 500 mk vuodessa, mutta johtokunta päätti kokouksessaan 10 p:nä huhtikuuta 1894 valtuustolle esittää, että käsityöläiskoulun viikkotuntimäärää lisättäisiin yhdellä viikkotunnilla sekä että valtuusto myöntäisi 40 mk:n lisämäärärahan vuodessa k.o. tarkoitusta varten.

Valtuusto myönsikin pyydetyn rahaerän ja hyväksyi koulun johtokunnan esityksen. Seuraavana lukuvuonna oli koulussa kuusi viikkotuntia ja uutena opetusaineena oli kaunokirjoitus. Koulun menoarvio oli lukuvuonna 1894—95 580 mk, josta koulu sai valtionapua 290 mk.

On huomattava, että koululla oli ilmainen huoneisto, valo, lämpö ja opetusvälineet kaupungin puolesta. Koululle kertyneet tulot sisäänkirjoitus- ja päästötodistuksista kanne- tuista maksuista vietiin kaupungin kassaan, eivätkä ne esiintyneet koulun meno- eikä tuloarvioissa eikä vuosikertomuksissa, joissa esiintyy vain asetuksenmukainen valtionapu ja saman suuruinen kaupungin avustus, jotka tarvittiin koulun opettajiston palkkoihin.

Toukokuun 2 päivä 1895 oli sikäli huomattava koulun toiminnassa, että käsityöläiskoulujen tarkastaja, arkkitehti L. Ikonen tarkasti koulun sekä kehoitti johtokuntaa jär-

jestämään yhden lisätunnin viikossa laskennon opetusta varten sekä ostamaan koululle piirustusmallit.

Johtokunnan pyynnöstä kaupungin valtuusto myönsi varat k.o. tarkoituksiin. Teollisuushallitus myönsi myöskin lisävaltionapua 40 mk vuodessa laskennon lisätuntia varten. Laskennon lisätunti oli kovin tarpeellinen, sillä koulussa oli vain 1 t. viikossa laskentoa, ja se oli aivan liian vähän. Jos joku uusi asia esim. keskiviikkoiltana opetettiin, niin viikon aikana se karisi muistista pois. Koulun johtajalta lienee unohtunut asiaankuuluvien vuosikertomuksien lähettäminen koulun toiminnasta, koska Teollisuushallitus kirjeessään 29. 1. 1895 lähettää johtokunnalle pyynnön niistä: »Esiintulleista syistä pyytää Teollisuushallitus, että johtokunta mitä pikimmin ja viimeistään ennen ensitulevan helmikuun loppua tahtoi tänne lähettää ilmoituksen niistä viikkopäivistä ja tunneista, joilla johtamassanne käsityöläiskoulussa opetetaan sekä samassa ilmoittaa, kuinka opetusaineet ovat eri tunneille jaetut.» Teollisuushallitus lienee saanut haluamansa kaavakkeet täytettyinä, koska se ei enää uudelleen niitä pyytänyt.

Kouluun tuli syyslukukauden alusta 1895 7 viikkotuntia, ja johtokunta järjesti kokouksessaan 25. 9. 1895 lukujärjestyksen siten, että sunnuntaina oli 3 t., maanantaina 2 t. ja keskiviikkona 2 t. Johtokunnassa tapahtui sellainen muutos, että monivuotinen johtokunnan puheenjohtaja rehtori K. R. Veijola muutti pois paikkakunnalta ja valtuusto valitsi johtokunnan puheenjohtajaksi tohtori Max Oker-Blomin.

Koulun oppilaiden käytöksestä eivät päivä- eikä johtokunnan pöytäkirjakaan kerro paljoa muuta, kuin että koulussa eivät pojat aina jaksaneet käydä säännöllisesti. Yksi ainoa tapaus esiintyi koko ajalla, jolloin johtokunta kokouksessaan 20. 11. 1895 käsitteli kuriasioita seuraavaan tapaan:

»Koska koulun oppilas Pekka Tijanen oli harjoittanut sopimatonta käytöstä eikä yksityisestä varotuksesta ole ottanut ojentuakseen, niin päätti johtokunta antaa Pekka Tijaselle ankaran varoituksen.»

Teollisuushallitus ponnisteli käsityöläiskoulujen pitämiseksi ajan vaatimalla tasolla maassamme. Se laati asetusehdotuksen k.o. koulujen uudestaanjärjestämisestä sekä lähetti ehdotuksen maan käsityöläiskoulujen johtokunnille siinä tarkoituksessa, että johtokunnat tutustuttuaan ehdotukseen antaisivat lausuntonsa siitä.

Niinpä Lappeenrannan käsityöläiskoulun johtokunta 12 p:nä toukokuuta 1898 ilmoitti Teollisuushallitukselle mielpiteenään mm. seuraavaa:

»Johtokunta pitää uudessa asetusehdotuksessa tehtyjä muutoksia ajan vaatimina. Ainoastaan ehdotuksen 10 §:ään ehdottaa johtokunta sen muutoksen, että siitä poistettaisiin määräys, jonka mukaan valmistavaan kouluun otetaan ainoastaan 15 vuotta täyttäneitä oppilaita. Johtokunnan mielestä ei tällaista määräystä pitäisi asetukseen laatia, vaan jättää siihen kuuluvat seikat riippuviksi paikkakunnallisista olosuhteista. Mitä esim. Lappeenrantaan tulee, niin katso johtokunta täällä kansakoulun yhteydessä toimivan ilta-koulun soveltuvan mainitunlaiseksi valmistavaksi kouluksi.»

Johtokunnan esittämä ajatuskanta saikin myönteistä huomiota, koska Teollisuushallituksesta julkaistiin asetus 12. 9. 1900 ja siinä ei mainita mitään 15 vuoden ikäraajasta.

Uudessa asetuksessa oli joitakin pienempiä muutoksia, mutta ne eivät vaikuttaneet sanottavasti Lappeenrannan käsityöläiskoulun toimintaan. Johtokunta sai itse uuden asetuksen mukaan valita puheenjohtajansa. V. 1885 asetuksen mukaan Teollisuushallitus määräsi johtokunnan puheenjohtajan.

Sellaista valmistavaa koulua ei siis vieläkään ollut saatu Lappeenrannan käsityöläiskoulun tueksi, jossa olisi opetettu kansakouluopetusta vailla oleville käsityöläiskouluun tuleville oppilaille niitä kansakouluoppiaineita, jotka olivat käsityöläiskoulun oppilaille eduksi heidän opiskellessaan.

Opettaja A. Korjonen, joka yksin hoiti koulun opetuksen 14 p:nä syyskuuta 1898, pyysi johtokunnalta vapautusta piirustuksen ja kirjanpidon opetuksesta. Johtokunta myönsi hänelle vapautuksen hänen pyytämistään aineista sekä va-

litsi niiden aineiden opettajaksi puuseppä J. Makkosen, joka kuitenkin muutti pois paikkakunnalta seuraavana vuonna. Hänen jälkeensä johtokunta valitsi piirustuksen ja kirjanpidon opettajaksi 16 p:nä lokakuuta 1899 käsiteollisuuskoulun opettajan K. Parolan, joka oli sanotussa virassa kevätlukukauden loppuun 1913.

Syksyllä 1901 koulun monivuotinen puheenjohtaja Max Oker-Blom pyysi eroa virastaan paikkakunnalta muuton takia. Koulun johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin edellisen jälkeen lehtori O. Schmaltz. 26. 8. 1902 johtokunta alensi oppilaiden päästötodistuksesta lunastusmaksun 5 markasta 2 markkaan, mikä oli huomattava helpotus poikien kukkarolle.

Opettaja A. Korjonen, joka oli koulun johtajana koulun alusta asti ja sitä ennen jo sunnuntaikoulun opettajana, pyysi eron koulun johtajan ja opettajan toimesta kevätlukukauden lopussa 1905.

Samaan aikaan tapahtui muutos johtokunnassakin, kun räätälimestari K. A. Löfman kuoli keväällä 1905. Hän oli johtokunnassa koulun alusta lähtien. Hänen tilalleen kaupunginvaltuusto valitsi puuseppämestari A. Makkosen.

Johtokunnan jäsenten taholta riitti mielenkiintoa koulua ja sen oppiaineita kohtaan, mikä on mielihyvin todettavissa. Niinpä kelloseppä I. Kauppi esitti johtokunnan kokouksessa 27 p:nä toukokuuta 1907, että käsityöläiskoulussa annettaisiin myöskin opetusta maantiedossa. Asia sai myötätuntoa toistenkin johtokunnan jäsenten taholta. Asiaa harkittiin, mutta ensin piti saada tietää, myöntääkö Teollisuushallitus tarkoitusta varten valtionapua, ja asia siirrettiin jonkin seuraavan kokouksen ratkaistavaksi. Maantiede ei kuulunut käsityöläiskoulujen oppiaineisiin, ja siksi Teollisuushallitus ei myöntänyt valtionapua sen opetusta varten. Seuraavassa kokouksessaan 6 p:nä marraskuuta 1907 johtokunta käsitteli asiaa uudelleen sekä päätti pyytää kaupunginvaltuustolta varoja maantiedon opetusta varten 160 mk lukuvuodessa. Tällä rahamäärällä voitaisiin järjestää 2 t.

viikossa maantiedon opetusta. Kansakoulun johtokunnalta päätettiin pyytää lainaksi karttoja sekä muita mahdollisia havaintovälineitä.

Kaupunginvaltuusto myönsi Anniskeluyhtiön voittovaroista pyydetyn summan, ja ensimmäiseksi maantiedon opettajaksi johtokunta valitsi 21 p:nä toukokuuta 1908 neiti Rauha Oittisen seuraavan lukuvuoden ajaksi.

Käsityöläiskoulun oppilaille oli koko koulun ajan tuottanut hankaluutta todistuksista suoritettava maksu. Käsityöläismestarit olivat olleet tietoisia asiasta koko koulun ajan, sillä oppipojille oli 2 mk tuntuva raha. Mestarit usein ojensivat auttavan kätensä oppilaansa tueksi silloin, kun päästötodistus oli lunastettava. Niinpä nyt mestarien esityksestä käsityöläis- ja tehtailijayhdistys esitti koulun johtokunnalle v. 1907, että johtokunta lakkauttaisi k.o. maksun. Johtokunta kokouksessaan 21. 5. 1908 päätti suostua tehtyyn pyyntöön sekä lakkauttaa maksun käsityöläiskoulun oppilaille annetuista todistuksista. Johtokunta päätti myöskin syyslukukauden alusta 1909 lakkauttaa sisäänkirjoitusmaksun kantamisen käsityöläiskouluun tulevilta oppilailta.

Johtokunnan menettely oli osunut oikeaan, sillä moni nuorukainen piti tuota sisäänpääsymaksua jonkinlaisena aitana, jonka yli hän ei vaivautunut kapuamaan pienellä ponnistuksella.

Syyslukukauden alussa 1909 koulussa olevien oppilaiden vähyden takia koulun johtokunta päätti kääntyä kirjelmällä käsityöläis- ja tehtailijayhdistyksen puoleen pyytäen, että mestarit lähettäisivät oppilaitaan käsityöläiskouluun, koska johtokunnan mielestä koulussa opetettavista aineista etenkin kirjanpito ja asioimiskirjoitus ovat niitä aineita, joita ei kansakoulussa opeteta, mutta jotka kuitenkin ovat kisällikirjan saamiseksi aivan välttämättömiä taitoja.

Käsityöläisyhdistys kehoitti sanomalehti-ilmoituksella kaikkia kaupungin käsityöläis- ja tehdasliikkeen omistajia lähettämään oppilaansa käsityöläiskouluun. Yhdistys kutsui piirin ammattitarkastajan Hugo Lindgrenin kaupunkiin k.o.

asiaa järjestämään. Yhdistyksen valtuutetut kävivät ammattitarkastaja Hugo Lindgrenin kanssa kaupungin liikkeissä muistuttamassa oppilaiden koulunkäyntivelvollisuudesta. Silloin huomattiin, että kuudessatoista eri liikkeessä oli mm. 25 oppilasta, joilla ei ollut kansakoulun päästötodistusta, eivätkä he silti olleet saapuneet kouluun.

Käsityöläiskoulun opettajat pyysivät johtokunnalta maaliskuussa 1910, että heidän palkkansa korotettaisiin 80 markasta 100 markkaan viikkotunnilta. Johtokunta oli asialle myöta-mielinen sekä päätti esittää valtuustolle, että opettajain palkat korotettaisiin heidän pyyntönsä mukaisiksi. Kaupunginvaltuustokin oli opettajain pyynnölle suoepa ja korotti opettajain palkat niin suuriksi kuin he pyysivät.

Teollisuushallituskin muisti koulua siten, että lähetti tarkastaja J. Kekkonen tarkastamaan Lappeenrannan käsityöläiskoulua. Tarkastaja J. Kekkonen tarkasti koulun 4 p:nä huhtikuuta 1913. Hän kehoitti johtokuntaa lähettämään piirustuksen ja kirjanpidon opettajan Helsingissä toimeenpantaville valmistuskursseille. K.o. aineiden opettaja K. Parola ei ollut halukas lähtemään kursseille, vaan pyysi johtokunnalta eroa toimestaan kuluvan lukuvuoden lopusta. Johtokunta myönsi hänelle eron ja valitsi kansakoulunopettaja V. Salosaaren kirjanpidon ja piirustuksen opettajaksi käsityöläiskouluun 23 p:nä huhtikuuta 1913 sekä päätti pyytää valtuustolta 50 mk:n apurahan opettaja V. Salosaarelle matkarahoiksi Helsingissä pidettäville valmistuskursseille.

Johtokunta koetti pitää käsityöläiskoulua oppiaineisiinkin nähden ajan vaatimalla tasolla, ja niinpä kokouksessa otettiin keskusteltavaksi yhteiskuntaopin ottaminen koulun oppiaineiksi. Asiassa päästiin niin pitkälle, että johtokunta kokouksessaan 25 p:nä toukokuuta 1915 päätti pyytää Teollisuushallitukselta lisävaltionapua opettajain palkkaukseen yhteiskuntaopin opetusta varten. Valtionapua ei nähtävästi kuitenkaan saatu siihen tarkoitukseen, koska johtokunnan pöytäkirjat eivät kerro mitään asiasta enempää

kuin koulun päiväkirjakaan, johon oppiaineet joka tunti merkittiin. Mutta kevätlukukautena 1916 vähennettiin toinen maantiedon viikkotunti. Sen tilalle on päiväkirjaan ilmentynyt yhteiskuntaoppia 1 tunti viikossa.

On huomattava, että koulussa ei enää moneen vuoteen pidetty oppitunteja sunnuntaisin, vaan koulutunnit, joita oli kaikkiaan 9 viikossa, pidettiin maanantaina, tiistaina, torstaina ja perjantaina. Koulun oppilasmäärä oli pieni. Lukuvuonna 1913—14 oli koulussa kaikkiaan 7 oppilasta, joista poikia oli 6 ja tyttöjä 1. Opettajat valittavat koulun vuosikertomuksessa oppilasten vähyttä, mutta kiittävät kuitenkin koulussa olevia oppilaita ahkeriksi ja tunnollisiksi. Oppilasluku usein aikaisemminkin oli ollut mitättömän pieni. Niinpä lukuvuonna 1905—06 oli 9; l.v. 1906—07 oli 7; l.v. 1907—08 oli 6; l.v. 1908—09 oli 6 ja l.v. 1909—10 oli koulussa 2 oppilasta. Oppilasten vähyys tietenkin masensi opettajain ja johtokunnan jäsenten mieliä.

V. 1919 syyslukukauden alussa koulu menetti monivuotisen johtajansa maisteri S. Kokon, joka muutti pois paikkakunnalta sekä pyysi eron myöskin käsityöläiskoulun johtajan toimesta. Johtokunta myönsi kokouksessaan 4. 4. 1919 hänelle eron sekä valitsi koulun johtajaksi samassa kokouksessa opettaja V. Salosaaren. Koska koulu tarvitsi myöskin toisen opettajan lehtori S. Kokon jälkeen, niin johtokunta valitsi käsityöläiskoulun opettajaksi N. Visakannon 4 p:stä huhtikuuta 1919 lähtien. Opettaja Salosaari pyysi eroa koulun johtajan ja opettajan toimesta 17 p:nä lokakuuta 1919. Johtokunta myönsi hänelle eron eskä valitsi N. Visakannon koulun johtajaksi. Johtokunta neuvotteli taaskin siitä, millä tavalla saataisiin oppilaita kouluun, koska koulussa oli vain yksi oppilas. Koulun johtajaa kehoitettiin kääntymään kaupungissa olevain teollisuuslaitosten puoleen sekä tiedustelemaan sieltä lisäoppilaita kouluun. Myöskin päätettiin kääntyä käsityöläis- ja tehtailijayhdistyksen puoleen, jotta se myötävaikuttaisi työnantajiin niin, että he lähettäisivät oppilaita kouluun.

Koulun tulevaisuus ei näyttänyt kovin toivorikkaalta oppilaiden vähyyden takia. Oppilasmäärä oli melkein pienimmillään. Usein sattui niin, että opettaja kirjoitti päiväkirjaan: »Tunteja ei pidetty, koska ei ollut yhtään oppilasta saapunut.» Koulun toimintaa pidettiin kuitenkin yllä siinä toivossa, että oppilaita tulisi seuraavina lukuvuosina enemmän.

Koulun opettajain palkat olivat yhä sillä tasolla kuin kaupunginvaltuusto oli ne järjestänyt v. 1910. Elinkustannukset olivat sen jälkeen nousseet 12-kertaisesti, ja opettajain palkat tuntuivat siitä syystä kovin pieniltä. Opettajat olivat odottaneet enemmän tai vähemmän tyytyväisinä ja hiljaisina palkkojensa asianmukaista korotusta. Mutta kun parannusta ei tullut pyytämättä, niin he lopulta anoivat palkkojensa korotusta 100 mk:sta 280 markkaan viikkotunnilta sekä esittivät asiansa koulun johtokunnalle, joka päätti 11 p:nä toukuuta 1920 pitämässään kokouksessa puoltaa anomusta. Palkka näytti nousseen 150 markkaan viikkotunnilta, mutta opettajat eivät tietenkään olleet siihen tyytyväisiä, vaan seuraavana syksynä he ilmoittivat koulun johtokunnan kokoukselle, joka oli 28 p:nä syyskuuta, etteivät he ryhdy tointa jatkamaan, ennenkuin kaupunginvaltuusto on korottanut heidän palkkansa anottuun määrään. Johtokunta päätti kirjelmällä kääntyä uudestaan valtuuston puoleen. Samalla päätettiin ilmoittaa tilanteesta koulun tarkastajalle Teollisuushallitukseen.

Opettajilla olikin sopiva aika jättää työ seisomaan. Oppilaita ei tarvinnut käskää pois koulusta kaupungin katuja juoksentelemaan siitä yksinkertaisesta syystä, että koulun sisäänkirjoituspäivänä 3 p:nä syyskuuta 1920 ei kouluun ilmoitautunut yhtään oppilasta. Koulun johtaja on kirjoittanut päiväkirjaan: »Perjantaina syyskuun 3 p:nä 1920.

Sisäänkirjoitus.

Ei ollut yhtään oppilasta.»

Opettajat voittivat palkkataistelun täydellisesti. He pyysivät 280 mk viikkotunnilta, mutta saivat 300 mk viikkotunnilta. Valtuusto lähetti koulun johtokunnalle asiasta kirjel-

män, joka luettiin johtokunnan kokouksessa 9 p:nä maaliskuuta 1921. Johtokunta päätti ilmoittaa asiasta opettajille, mutta koulutyötä ei enää sinä lukuvuonna päätetty aloittaa, koska kevätlukukausi oli kulunut niin pitkälle.

Johtokunnan jäsenet olivat palkattomasti hoitaneet jo 31 vuoden ajan tehtäviään käsityöläiskoulun johtokunnassa, mutta vasta 5 p:nä lokakuuta 1922 pitämässään kokouksessa johtokunta päätti pyytää kaupunginvaltuustolta, että käsityöläiskoulun johtokunnan jäsenille määrättäisiin palkkio kokouksissa käynnistä, niinkuin monessa muussakin kaupungin viraston ja lautakunnan kokouksissa käynnistä oli määrätty.

Valtuusto ei nähtävästi suostunut johtokunnan esitykseen, koska johtokunnan pöytäkirja ei mainitse mitään sellaisesta johtokunnan jäseniä henkilökohtaisesti koskevasta uutisesta.

Lukuvuosi 1922—23 meni entiseen tapaan, vaikka oppilaita ilmoittautui lukuvuoden alussa 3. Johtokunta kääntyi taas käsityöläisyhdistyksen puoleen anoen yhdistyksen myötävaikutusta tilanteen korjaamiseksi. Suurempaa apua ei siitä näyttänyt olleen, koska oppilasmäärä ei noussut kuin yhdellä.

Lukuvuoden 1923—24 piti alkaa 17. 9. 1923 oppilaiden sisäänkirjoituksella, mutta koska kouluun ei ilmoittautunut kuin 2 oppilasta, niin ei opettajakunta aloittanut koulutyötä vielä silloin. 15. 10. 1923 toimitettiin toinen sisäänkirjoitus, mutta oppilasmäärä ei lisääntynyt eikä koulutyötä aloitettu. Kolmas sisäänkirjoitus oli 30. 10. 1923 ja oppilaksi ilmoittautui kolme poikaa. Nyt aloitettiin koulutyö. Kahden viikon kuluttua kolmas osa oppilaista, s.o. oppilas Keränen, jäi pois koulusta. Koulua kuitenkin pidettiin yhden ja kahden oppilaan ollessa saapuvilla. Joskus ei yhtään oppilasta tullut kouluun, ja silloin koulussa oli lupa. Näin päästiin syyslukukausi loppuun. Viimeisenä koulupäivänä 17. 12. 1923 pidettiin klo 6—7 piirustusta. Saapuvilla oli silloin kaksi oppilasta.

Lukukauden päättäjäisiä ei tietenkään pidetty.

Vielä viimeisenä lukukautena tapahtui koulussa opettajan muutos, sillä opettaja K. Keurulainen pyysi eron toimestaan, ja johtokunta valitsi opettajaksi J. Visakannon, joka olikin koulun toisena opettajana koulun loppuun saakka.

Koulua uhkasi lopullinen lakkauttaminen valtioavun loppumisen takia. Johtokunnalle oli saapunut ammatillisten koulujen tarkastajalta Jalmari Kekkoselta seuraavanlainen ilmoitus, joka luettiin johtokunnan kokouksessa 11 p:nä joulukuuta 1923: »Kun koulussanne oppilasmäärä on aivan suhteettoman pieni, ei Kauppa- ja Teollisuushallitus ole katsonut voivansa koululle myöntää valtionavustusta täksi lukuvuodeksi eikä todennäköisesti ensi lukukaudeksikaan jollei tilanne muutu, minkä K. ja Teollisuushallituksen päätöksen tietoonne saatan.»

Tämä päätös johtuu voimaan tullen asetuksen (asetus yleisistä ammatilaiskouluista 2/3 —20) 12 § 3 kohdan määräyksestä.

Koska ns. käsityöläiskoulut eivät voineet tyydyttää ajan kehittyviä vaatimuksia, niin Suomen Senaatti asetti ammattikasvatuskomitean 15 p:nä kesäkuuta 1917 laatimaan ehdotusta ammatillisten oppilaitosten uudestaan järjestelystä. Vasta 2 p:nä maaliskuuta 1920 annettiin asetus, jonka mukaan vanhat käsityöläiskoulut muutetaan yleisiksi ammatilaiskouluiksi. Opetus on niissä edelleen teoreettista, mutta oppiaineiden määrä on suurempi kuin käsityöläiskouluissa. Edellä mainittua asetusta muutettiin jonkin verran asetuksella 28 p:nä huhtikuuta 1923.

Uusien asetusten määräykset eivät ehtineet vaikuttaa millään tavalla Lappeenrannan käsityöläiskoulun toimintaan, joka loppui luonnollisella tavalla, s.o. oppilaiden puutteeseen.

Koulun johtokunnan viimeinen kokous pidettiin 11 p:nä joulukuuta 1923 kaupungin kansakoulussa. Saapuvilla olivat puheenjohtaja V. Pelkonen ja johtokunnan jäsenet F. Kirsi ja J. Kaasinen sekä opettaja N. Visakanto, joka oli kokouksen sihteerinä.

Kokouksessa luettiin ennen mainittu Kauppa- ja Teolli-

suushallituksen tiedonanto sekä valitettiin sitä, että kaupunginvaltuustolle on annettu erehdyttäviä tietoja koulun toiminnasta, jotka ovat vaikuttaneet myöskin valtuuston kokouksien päätöksiin. Samalla päätettiin kääntyä kirjelmällä valtuuston puoleen ja selostaa koulun työohjelmaa sekä koulun tärkeyttä juuri niihin oppilaisiin nähden, joilla kansakoulusta päästyään ei ole tilaisuutta käydä päiväjatkokoulua työssäolon takia. Samalla pyydettiin valtuustoa ottamaan huomioon, että koulun menoarvio oli kaupungin puolesta suurennettava valtionavun määrällä, koska koulun nauttima valtionapu on evätty.

Koulun syyslukukausi päätettiin lopettaa 17 p:nä joulukuuta 1923 ja seuraava kevätlukukausi aloittaa 14 p:nä tammiukuuta 1924.

Nähtävästi kaupunginvaltuusto ei myöntänyt enää varoja koulua varten, koska koulun johtokunta ei ole enää kokoutunut 11. 12. 1923 jälkeen päättämään edes koulun lopettamisesta. Koulun päiväkirjakaan ei kerro 17. 12. 1923 jälkeen enää mitään.

Lappeenrannan kaupungin alhaisempi käsityöläiskoulu, niinkuin koulun virallinen nimi kuului, aloitti toimintansa syyskuun 6 p:nä 1891 sunnuntaikoulun jatkaajana, joka vaatimattomampana sai väistyä uudemmansuuntaisen koulun tieltä. Vaikka sunnuntaikoulussa ei ollut puutetta oppilaista, niin ajan kehitys lakkautti tämän koulun toiminnan. Sunnuntaikoulut toimivat aikanaan hyvin ja levittivät hyvinkin tarpeellisia tiedon aarteita käsityöläisväestön keskuuteen. Mitään muita kouluja ei ollut varsinaista työväestöä eikä käsityöläisammattioppilaita varten. Käsityöläiskoulujen tarkoitus oli toinen kuin sunnuntaikoulujen. Niiden oppilaisiksi tulevien tietomäärää arveltiin suuremmiksi kuin sunnuntaikoulujen oppilaiden. Asetuksen laatijat olettivat, että kansakoulun käyneet oppilaat jatkaisivat opintojaan käsityöläiskoulussa. Näitä oppilaita varten, joilla ei ollut tilaisuutta suorittaa kansakoulukurssia, järjestettiin asetuksen määräyksen mukaan ns. valmistava koulu useampaan kaupunkiin. Valmis-

tavien koulujen tarkoituksena oli tiedon alkeiden antaminen käsityöläiskoulujen oppiaineissa, joten valmistavan koulun käyneet oppilaat kykenivät seuraamaan käsityöläiskoulussa samoja aineita kuin kansakoulun käyneet oppilaatkin.

Lappeenrannassa ei ollut valmistavaa koulua, vaan siellä oli ns. iltakoulu, niinkuin edellä on mainittu.

Monessa muussa kaupungissa ovat vielä toiminnassa entiset alemmat ja ylemmät käsityöläiskoulut, mutta näiden ohjelma on uusittu, ja niille on v. 1920 annetun asetuksen mukaan annettu yleisen ammattilaiskoulun nimi.

Lappeenrannan käsityöläiskoulun työtä jatkaa kansakoulun jatkokoulu, joka monipuolisemmalla ja ajanmukaisemmalla ohjelmalla koettaa palvella aikansa nuorisoa. Kuinka kauan se saa ja kykenee tyydyttämään sen tarpeita, on tällä kertaa tuntematonta. Mutta ammattiopetuksen tarve päivä päivältä tulee yhä tärkeämmäksi. Jos jatkokoulu kykenee tyydyttämään seutukunnan vaatimukset, niin se voi olla pitkäikäinen. Mutta jos se ei voi sitä tehdä, niin uusi ja ajanmukaisempi koulumuoto työntää sen syrjään.

Koulun opettajat.

Käsityöläiskoulun ensimmäisenä opettajana ja johtajana oli kansakoulunopettaja Antti Korjonen koulun alusta alkaen hoitaen yksin koko koulun tuntimäärän 8 v. ajan. Hänellä oli vakinainen virka kaupungin kansakoulussa, ja hän niinkuin kaikki toisetkin käsityöläiskoulun opettajat hoiti sivuvirkana tointa käsityöläiskoulussa.

Opettaja Korjonen oli tarmokas ja huumorintajuinen opettaja sekä ymmärsi ohjalla raisujen nuorukaisten kehitystä oikealla tavalla. Opettaja A. Korjonen oli käsityöläiskoulun opettajana 6. 9. 1891—kevätlukukauden loppuun 1905.

Opettaja A. Korjosen jälkeen tuli koulun johtajaksi yhteiskoulun lehtori A. Th. Sahlgren, joka oli kuitenkin vain yhden vuoden ajan koulun johtajana sekä opettajana.

Yhteiskoulun lehtori Simo Kokko valittiin koulun johtajaksi syyslukukauden alusta 1906 ja oli toimesta 4 päivään huhtikuuta 1919 saakka, jolloin hän paikkakunnalta poismuuton takia pyysi eron virastaan.

Kansakoulunopettaja Vilho Salosaari tuli piirustuksen ja kirjanpidon opettajaksi kouluun syyslukukauden alusta 1913 ja johtajaopettajaksi lehtori S. Kokon jälkeen 4 p:nä huhtikuuta 1919. Hän luopui toimestaan käsityöläiskoulussa 17 p:nä lokakuuta 1919 sekä siirtyi opettajaksi Lappeenrannan keskusvankilaan.

Kansakoulunopettaja Niilo Visakanto tuli koulun laskennon, piirustuksen ja kirjanpidon opettajaksi 4. 4. 1919 ja johtajaksi opettaja Salosaaren jälkeen 17 p:nä lokakuuta 1919 sekä oli siinä toimesta koulun loppuun saakka.

Koulun opettajina ovat johtajaopettajien lisäksi olleet seuraavat henkilöt:

Puuseppä J. Makkonen piirustuksen ja kirjanpidon opettajana lukuvuonna 1898—99.

Opettaja K. Parola piirustuksen ja kirjanpidon opettajana lukuvuosina 1899—kevätlukukauden loppuun 1913.

Kansakoulunopettaja Rauha Oittinen toimi maantiedon opettajana syyslukukauden alusta 1908 kevätlukukauden loppuun 1912.

Toimittaja A. V. Koivunen toimi maantiedon opettajana syyslukukauden alusta 1912—17 p:ään lokakuuta 1913. Hän oli sairauden takia välillä virkavapaana, ja hänen sijaisenaan oli kansakoulunopettajatar Sanni Torvinen.

Yhteiskoulun lehtori Rafael Laurén oli koulussa ensin maantiedon ja sitten laskennon opettajana 28/11 1913—29 p:ään lokakuuta 1917.

Ylioppilas Helmi Laurén toimi äidinkielen ja laskennon opettajana lehtori S. Kokon viransijaisena helmi—maaliskuuhun 1914.

Kansakoulunopettaja Elli Varttinen oli koulun maantiedon ja kirjoituksen opettajana syyslukukauden ajan 1918.

Kansakoulunopettaja Kalle Järvi toimi maantiedon ja kir-

joituksen opettajana syyslukukauden alusta 1919 kevätlukukauden loppuun 1920.

Kansakoulunopettaja Mia Kilpiä oli laskennon ja kirjoituksen opettajana lukuvuoden 1921—1922.

Kansakoulunopettaja Kalle Kunnassalo (Keurulainen) oli laskennon ja kirjoituksen opettajana lukuvuoden 1922—1923.

Kansakoulunopettaja Jalmari Visakanto oli koulun opettajana syyslukukauden 1923, jolloin koulun toiminta lopullisesti päättyi, niinkuin aikaisemmin on mainittu.

Koulun viime vuosina vaihtuivat opettajat kovin usein, mikä seikka ei liene ollut vaikuttamatta koulun tulokselliseen toimintaan. En voi mainita mitään pätevää syytä, mutta luulen oppilasmäärän vähyden sekä oppilaiden epäsäännöllisen koulunkäynnin vaikuttaneen opettajain mieliin masentavasti. Koulun entisten oppilaiden mielestä opettajat ovat olleet kykeneviä sekä tunnollisia tehtävissään, mutta oppilailta itseltään on puuttunut tiedonhalu, jota opettajat kaikista ponnistuksistaan huolimatta eivät ole jaksaneet heihin saada.

Koulun oppilaista.

Lappeenrannan käsityöläiskoulun oppilaiden lukumäärä ei ole suuri, sillä koulun oppilasmatrikkelin mukaan kävi koulua kaikkiaan 299 oppilasta. Poikia oli 285 ja tyttöjä 14. Oppilaiden määrä on kovin pieni kaupungin ja sen ympäristön väkilukuun verrattuna. Se on tuntuvasti pienempi kuin eräissä toisissa Lappeenrannan kokoisissa kaupungeissa.

Opintonsa jätti keskeneräiseksi 207 oppilasta, joista 137 ilmoitti eroamisen syyn, mutta 70 oppilasta erosisyytä ilmoittamatta. Koulun oppimäärän suoritti täydellisesti 92 oppilasta, joista tyttöjä oli 3.

Koulun oppimäärän suorittaneille ahkerimmille oppilaille jaettiin kaupunginvaltuuston myöntämistä varoista pieniä

stipendejä. Koulun matrikkelin mukaan jaettiin stipendejä kolmelle tyttöoppilaalle yhteensä 20 mk ja 15 poikaoppilaalle yhteensä 125 mk.

Lappeenrannan Tehtailija- ja käsityöläisyhdistys, joka aina suhtautui myönteisesti käsityöläiskoulun oppilaisiin, jakoi hyvin edistyneille käsityöläiskoulun kurssin suorittaneille oppilaille yhteensä 1 100 mk palkintoina edistyksestä ja ahkeruudesta. Palkinnot olivat 10 mk—25 mk:n suuruisia. Palkinnot jaettiin mestarien suosituksesta yhdistyksen kokouksessa.

Teollisuushallitus lähetti kerran koululle lahjaksi 1 kpl. J. P. Thorntonin »Miesten pukimien oppikirjaa», mikä oli annettava jollekin ahkeralle ja hyvää edistystä osoittaneelle päästökirjan saaneelle räätälinoppilaalle.

Mitään muita lahjoja tai stipendejä ei tiettävästi jaettu.

Koulun rahalliset menot olivat koko koulun aikana 33 680 markkaa. Summa 31 $\frac{1}{2}$ lukuvuoden ajaksi ei ole suuri, mutta koulullahan ei ollut mitään huoneistokuluja, sillä se toimi suurimman osan ajasta kaupungin kansakoulutalossa sekä ainakin 2 vuotta kaupungin yhteiskoulun huoneistoissa vuokrattomasti. Koulun toiminnan alkuvuosina koko rahameno oli vain 500 mk vuodessa, mutta summat suurenivat koulun loppuaikoina moninkertaisesti.

Oppilaiden käytöksestä eivät koulun elossa olevat opettajat eivätkä koulun löydetyt päivä- eikä muut kirjat, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, mainitse mitään ikäviä seikkoja. Vaikka oppilaat, nuo kehitysiässä olevat nuoret, vilkkaat »pulliaiset» eivät olleetkaan aivan parhaimpia, niin kuitenkin heidän entisillä opettajillaan on heistä hauskoja muistoja. Niinpä kertoi eräs v. 1891 käsityöläiskoulussa ollut opettaja antaneensa pojille aineeksi »Tulevaisuussuunnitelmia». Eräs leipurin oppilas aikoi ottaa sellaisen vaimon, jolla on keltaisen valkoiset kutrit ja vaimon kanssa he sitten yhdessä perustavat leipuriliikkeen. Lieneekö pojalla silloin ollut vaaleakutrinen tiedossa, sitä ei opettaja tiennyt, mutta tummakutrisen poika sai sekä leipomoliikkeen.

Useista koulun oppilaista tuli kunnollisia ammattilaisia, jotka ovat työllään ja toiminnallaan korvanneet moninkertaisesti yhteiskunnalle ne uhraukset, joita he ovat yhteiskunnalta saaneet tiedon ja taidon muodossa. Koulun oppilaat olivat työläiskodeista lähtöisin, ja usealle oli käsityöläiskoulussa annettu kouluopetus jäänyt ainoaksi opetuksi. Käsityöläiskoulussa annettua opetusta ei ole väheksyttävä nykyisten ajanmukaisempien koulujen opetusohjelmaan vertaamalla. Meidän tulee muistaa, että se koulumuoto on antanut nuorisollemme paljon hyvää, se on antanut parhaansa.

Muistelmien kirjoittaja on saanut tietoja muistelmia varten ensiksikin koulun asiakirjoista, Viipurin Maakuntaarkistosta, Lappeenrannan Käsityöläis- ja Tehtailijayhdistyksen vuosikirjasta v. 1868—1913, koulun entisiltä opettajilta ja oppilailta. Muistelmien kirjoittajan tarkoituksena on tietojen kokoaminen ammatillisen opetuksen vaiheista paikkakunnallamme, ennenkuin muistitiedot häviävät.